

**ORHAN PAMUK KURGUSALINDA CİNSİYET: KADIN, ERKEK,
ÇOCUK KARAKTERLERİN KURGUDAKİ KULLANIM ORANI**

**GENDER-BASED USAGE OF CHARACTERS IN ORHAN PAMUK'S
FICTION**

**ГЕНДЕР В МЫШЛЕНИИ ОРХАНА ПАМУКА: СОПРАЗМЕРНОСТЬ
ЖЕНСКОГО, МУЖСКОГО И ДЕТСКОГО ПЕРСОНАЖЕЙ**

Sibel YANARAY*
Yakup ÇELİK**

ÖZ

Edebi metinlerin temel yapısını yer, kişi, zaman, olay oluşturur. Bazı kurgularda bu unsurların birkaçı bazı kurgulardaysa hepsi belirleyici biçimde kullanılır. Karakterler kurgunun ilerlemesinde ağırlıklı rol üstlenir. Okuyucu, karakterler aracılığıyla metinde kendinden bir parça yakalar. Hayallerini, hayal kırıklıklarını, beklentilerini, iç çatışmalarını, kısaca yaşantısını, yaşamak istediklerini ya da istemediklerini görür. Başka bir deyişle kurmaca dünyada kendini görür.

Görme eylemi aslında kişinin kurduğu bu empatiyle başlayacaktır. Kadın, erkek, çocuk gibi kimlikler, romanlardaki yaşananlar üzerinden okuyucunun empati kurmasını, zamanla ve karakterlerle özdeşleşme oranını artırmasını sağlar. Bu noktada romanlardaki cinsiyet kullanımını ve bunların kullanım oranını değerlendirmek kararı alınmıştır. Orhan Pamuk'un kurgusalında mesleklerle ilgili çalışma yaparken Orhan Pamuk'un kurguya dayalı metinlerinde karakterleri mesleklerle ilişkilendirerek değerlendirdiği tarafımızdan saptandı. Bunu saptarken yazarın kurgusal metinlerinde cinsiyetin kullanım şekli de inceleme noktası olmuştur. Çünkü onun bazı metinlerinde çocuk, hepsinde ise erkek ön plâna çıkmaktadır. Karakterlerin izlek, çatışma, duygu ve duyu aktarımındaki yansımalarında cinsiyetin belirli bir biçimde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Karakterler içinde buldukları toplumda mesleklerle giydirilirken cinsiyetler de belirleyici misyon yüklenmiştir. Kurgu bir dönemi anlatıyorsa ona göre kadının geride olduğu erkeğin ön plâna çıktığı gözlemlenmiştir ki bu durum kurmaca için doğal bir sonuçtur. Bazıları süreç romanıdır, buralarda kadın biraz da olsa gözlemlenebilirken, çocuk karakterlerin sayısının artışı görülür. Erkekler tüm kurgularda fazlaca kullanılmıştır. Tüm bu gözlemler sayısal veriler ile belirlenip şablonlaştırıldı. Böylece yüzdeler dilimlerinde her bir cinsiyetin de kullanım sıklığı

* ORCID: 0000-0002-1039-8185 sibel.yanaray@gmail.com

** ORCID:0000-0001-9252-8221 Prof. Dr. İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ycelik1234@gmail.com

Orhan Pamuk Kurgusalında Cinsiyet: Kadın, Erkek, Çocuk Karakterlerin...

değerlendirildi. Edebiyatın sosyolojiyle ilişkisinin meslekler üzerinden somutlandığı Orhan Pamuk kurgusalında meslek, karakter, cinsiyet ilişkisiyle kadının, erkeğin, çocuğun yeri, kullanım oranı belirtilerek bir yazarın bakış açısıyla cinsiyet kavramının kurgusal evrende işlenişi değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türk edebiyatı, Orhan Pamuk, roman, senaryo, cinsiyet, karakter.*

ABSTRACT

Basic structure of literary texts consists of place, person, time and event. In some fictions, some elements are used decisively. Characters play a major role in the development of fiction. It provides a better perception of main event and the characters' experiences and brings the conflict to the peak. He sees his dreams, his frustrations, his expectations, his inner conflicts, his sadness, his life or his wishes. In other words, he sees himself in the fictional world.

Act of sight will actually begin with empathy the person establishes. Identities such as women, men and children enable reader to empathize over experiences in novels and increase the identification rate with characters over time. At this point, it was decided to evaluate usage of gender and their usage rates in his novels. While conducting study on occupations in Orhan Pamuk's fiction, we found in Orhan Pamuk's fiction-based texts, he evaluated characters by associating them with occupations. While determining this, it was examined usage of gender in his fictional texts. It's observed that gender is used in a certain way in reflections of characters in the course, conflict, emotion and sense transfer. Some are process novels, where women can be observed, albeit slightly, while number of child characters increases. Men have been used extensively in all fictions. All these observations were identified and templated with numerical data. In Orhan Pamuk's fiction, where relationship between literature and sociology is embodied through professions, work of gender concept in fictional world was evaluated from writer's point of view by specifying relationship between profession, character, gender and place of women, men and children.

Keywords: *Turkish literature, Orhan Pamuk, novel, scenario, gender, character.*

АННОТАЦИЯ

Основной структурой литературных текстов соотвояют место, человек, время и события. Некоторые из этих элементов используются частично, а в некоторых случаях совместно как детерминантные формы. Персонажи играют главную роль в развитии художественной литературы. Читатель улавливает часть текста через символы. В этом он видит свои мечты, свои разочарования, свои ожидания, свои внутренние конфликты, свою жизнь или же стоит ли жить вообще. Другими словами, видит себя в мире фантастики.

На самом деле взгляд и действие человека начинается с момента его эмпатии. Персонажи женщин, мужчин и детей позволяют читателю переживать чувства, выдвинутые в романах и этим ускоряют идентификацию персонажей со временем. На сей раз нами было решено оценить гендерное равенство в романах. Исследуя мышления Орхана Памука, связанная с профессией, нами было установлено, что художественные тексты писателя связывают персонажей с профессиями. При определении этого, использование пола в художественных текстах автором, стал предметом нашего исследования. В некоторых его текстах на первом плане стоят дети, и во многих из них мужчины выходят на первый план. Было отмечено, что пол используется определённым образом в ходе конфликта, эмоций и при передачи разных чувств. Персонажи общества являются из разных профессий и пола. Они

возлагаются разными миссиями. В романах с фантастических историями мужчина стоит на первом, а женщина на втором плане. Такой подход является естественным для фантастических эпизодов. Некоторые являются романами эпохи. В них встречаются персонажи женского пола. Наряду с этим, увеличивается число детских персонажей. Мужской характер встречается больше всех. Все наши наблюдения были идентифицированы и систематизированы в качестве числовых показателей. Таким образом, была оценена соразмерность каждого пола в произведениях писателя. Надо отметить, что в художественной литературе Орхана Памука отношения между литературой и социологией воплощаются в профессиях. Наряду с этим, была оценена связь между родом занятий, характером, полом и детьми. Учитывая соразмерность данных, была оценена точка зрения одного автора по поводу концепции пола в выдуманной вселенной.

Ключевые слова: *турецкая литература, Орхан Памук, роман, сценарий, пол, персонаж*

Giriş

İnsanlık var olduğundan bu yana dinsel, ekonomik vb. pek çok alanda sınıflandırılmıştır. Bunlardan biri de yaradılışı gereği biyolojik açıdan kadın ve erkek olarak değerlendirilmesidir. Bu sınıflandırma cinsiyet olarak adlandırılmıştır. Adlandırmanın temelinde Arapçadan dilimize giren “cins” kelimesi bulunmaktadır. Cins kelimesi “Çeşit, türlü ve soy” (Devellioğlu, 1996:143) anlamlarına gelmektedir. Aynı kelimedenden türeyen cinsiyet ise “Bir cins ile ilgili olma.” şeklinde tanımlanır (Devellioğlu, 1996:144). Bu adlandırma bir çeşit aitlik belirteçidir. Biyolojik açıdan ise “Bireye üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiği ayırt ettiren özel bir yaratılış, eşey, cinslik, seks” (Eren, Tekin, Gözaydın, Zülfikar, 1988:261) şeklinde açıklanmıştır. Kelime, bir yandan aidiyet duygusu kazandırıp birleştirirken diğer taraftan da kazandığı aidiyette bir ayırma sebep olmaktadır. Kadın ve erkek, iki ayrı varlık olarak belirtilir ama insan olarak birdir. Kadın ve erkek, biyolojik açıdan değerlendirmeler yapılırken yaşam koşulları içinde de çeşitli fonksiyonlar yüklenecektir. İlkel yaşamdan günümüze yemek, barınmak, güvenlik, çoğalma gibi işlevlerde farklı roller alacaklardır. Zamanla kanıksanan bu roller bir çeşit ezberle birlikte cinslerin görevleri olur. Ancak bu durum aslında bir yandan farklılaşmak isteyen, başka bir deyişle diğer alana ait işlerden hoşlanan ve onları yapmak isteyen cinste sıkıntılar yaşanmasına sebep olacaktır. Zamanla evin içine hapis olan, sosyal yaşamdan uzaklaşan cins, kadın olacaktır: “Yeni cinsel amaç, her iki cins için pek ayrı fonksiyonlar belirlediğinden, karşılıklı cinsel evrimler kuvvetle birbirinden uzaklaşırlar. Erkekteki yorumlanması daha mantıklı, daha kolay olanıdır. Oysa, kadında bir tür geri gitme görülür” (Freud, 2019:111). Bu durum, tüm insanlık için geçerlidir: “Batı uygarlığında, Hıristiyanlık öncesi dönemden bu yana, var olan cinsel etiğin ilk amacı kadının namusunu korumak olmuştur, zira onsuz babalık belirsizleşeceği için ataerkil aile de var olamazdı. Buna, erkeğin de namusu üzerinde durulması doğrultusunda Hıristiyanlıkça eklenen ne varsa ruhsal kaynağını çilecilikten (zühdiye) almıştır.” (Russell,1983:10). Bu farklılaşma, bir cinsin diğerinin gerisinde kalma durumuyla toplumsal cinsiyet şeklinde adlandırılarak sosyolojik bir ifade halini alır: “Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak, kadınla erkeğin sosyal ve

Orhan Pamuk Kurgusalında Cinsiyet: Kadın, Erkek, Çocuk Karakterlerin...

kültürel açıdan tanımlanmasını, toplumların bu iki cinsi birbirinden ayırt etme biçimini, onlara verdiği toplumsal rolleri anlatmak için kullanılan bir kavramdır.” (Ecevit, Karkiner, 2011:10). Kadının, toplumun sosyal hayatında ön plânda bulunmamasında inanç sistemi, eğitim anlayışı, gelenekler vb. pek çok sebep sıralanabilir. Toplumsal cinsiyet bu konudaki eşitsizliği irdelemektedir. Bu konuda Doç. Dr. Celaleddin Vatandaş’ın araştırması, bizim tezimizle de direkt ilişkilidir. Bu araştırmada yapılan anket sonuçlarına göre kadınların kadınsı buldukları meslekler “gündelikçilik/temizlikçilik (%93), sekreterlik (%91) ve hemşirelik (%86)”tir. (Vatandaş, 2011:43) Bunların dışındaki, güç, yöneticilik belirten meslekleri erkeksi ya da iki cinse de ortak kabul etmişlerdir. Aynı anket erkeklere yapıldığında kadınlar için, kadınların ifade ettiği meslekler örtüşür. Erkekler kalan tüm meslekleri erkeksi bulduklarını açıklamıştır. (Vatandaş, 2011:43). Bir açıdan bakıldığında insanların toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliği üstlendikleri roller üzerinden benimsedikleri anlaşılır.

Yukarıda sosyoloji alanında yapılan bir araştırmanın sonucu verilmiştir. Edebiyatın insanla beraber ve insana dair kapsadığı her şeyi irdelediği, daha doğrusu yansıttığı bilindiğine göre, bu toplumsal cinsiyet kavramının edebî metinlerden yola çıkılarak değerlendirilmesinin edebî metinlerden yola çıkılarak yapılmasıyla bir çeşit sağlama yapılabilecek, böylece edebiyatın sosyoloji bilimiyle ilişkisi de değerlendirilmiş olacaktır.

Edebi metinler yapı bakımından yer, kişi, zaman ve olay unsurlarından oluşur. Bu unsurları yazar kendi hayal gücüyle işlemek istediği konu ve izlek ile birleştirip yepyeni bir dünya yaratır. Bu dünya, var olan gerçekliğin üstüne örtülen yazarın deneyimleri, ilgisi, beklentileri, sosyal hayatı, hayata bakış açısı, istekleri ile birleşir ve kurmaca bir gerçeklikle okurun karşısına çıkar. Yazar bununla da yetinmez kullandığı dilini de bir örtüyle kaplar. Onu imge ve çağrışım değeri yüklü kelimelerle zenginleştirir. Böylece anlatmak istediğinden daha da fazlasını okuyucuya sunar. Okuyucu okuduğu metinden bu şekilde kendinden daha fazla parçalar bulur. Buldukça da eseri daha çok benimser.

Yazarın kullandığı imge veya çağrışım değeri yüksek kelimeler kişiden kişiye değişir. Bazısı renkleri kullanır bazısı da objeleri kullanır. Yapılan çalışmada Orhan Pamuk’un seçilmesindeki en önemli sebep de burada yatmaktadır. Orhan Pamuk pek çok unsuru imgeleştirmektedir. Onun hakkında yapılan pek çok çalışmada da bu görülür. Onun eserlerinde birçok bilim dalıyla birlikte sosyoloji de önemli bir pay sahibidir. Meslekler de sosyolojik bir kavramdır. Meslekleri gösterge ve çağrışımları açısından kullanması bakımından Orhan Pamuk’un diğer yazarlardan farklılık arz etmesi bizi ona yöneltti. Karakterler yapının önemli unsurudur ve yazar karakterlerini psikolojik halleriyle betimlerken mutlaka onların sahip oldukları meslekleriyle birlikte değerlendirir. Bu değerlendirme ister esas karakter ister yardımcı karakter olsun, fark etmemektedir. Böylece karakterlerinin toplum içindeki yerlerini, statülerini, iç çatışmalarını, duygu değişimlerini ve duyu aktarımlarını somutlayarak vermektedir. Okuyucu karakterlerin sınıfsal açıdan konumlarını, neden ve ne kadar değişim gösterdiklerini daha iyi algılar.

Meslekler bu somutlamayı sağlarken diğer yandan da karakterlerin üstlendikleri görevlerle ilgili de bir çeşit dağılım dikkati çekmektedir. Aslında her bir karakter kendi içinde mesleği, kişiliği ile kendini eserde ortaya koyarken bir yandan da cinsiyet kavramıyla statüsel bir değerlendirmeye denk düşmektedir. Derin bir çalışmayla Orhan Pamuk'un kurguya dayalı metinlerinde elde edilen sayısal verilerle de sağlamasını yaparak kadın, erkek ve çocuk mesleklerin oranı ve bunların kullanım fonksiyonlarıyla örtüştüğü tarafımızdan fark edilmiştir. Örnekleme gerekirse dönemselsel kurgusal metinlerde (zaman unsurunun Osmanlı'nın dönem olarak işlendiği metinler) doğal olarak kadın arka planda kalacak, kurgunun işlemlerini sağlayacak noktalarda çeşitli şekillerde kendini gösterecektir. Hatta bazılarında günümüzde meslek olarak kabul edilen ev hanımlığı göreviyle kullanılacaktır. Sınıf farklılığının anlatımı sırasında kadın, genellikle hizmet sektöründe çalışmıştır. Çocukların meslekleri ise kurguda ya çalışmak zorunda kalanların sosyoekonomik sıkıntılarının ya da kurgunun işlendiği zaman algısındaki eğitim anlayışının yansıtılması için kullanılmıştır.

Az sonra sayısal verilerle de belirtileceği üzere Orhan Pamuk'un kurguda dünyasında genellikle cinsiyetlere göre meslek ayırımı yapılmıştır. Kadın, erkek ve çocuğun üstlendikleri görev ve sahneledikleri rol meslekleri ile örtüşmektedir. Bir yandan kurgunun içinde geçtiği dönemin somut bir göstergesi okunmuş olurken diğer yandan da yazarın kendi dünyasını ve bu dünyadaki kadın, erkek ve çocuğun da bir nebze üstlendiği toplumsal görev ve yükümlükleri hakkında fikir oluşmaktadır.

2. Kurguda ve Mesleklerde Erk Erkek midir?

Bu sorunun cevabı Orhan Pamuk'un kurguya dayalı metinleri okunduğunda, evet olacaktır. Yazarın ana karakterleri kadın ve erkektir. Şüphesiz erkin hissedilmesi karakterlerin ana karakter olarak cinsiyete dayalı işlenmesi değildir. Belirtmek istediğimiz karakterin statü kazanmış, toplumda kendisini tanımlayabileceği iş, mevki, sınıf vb. konusundadır. Bu açıdan bakıldığında kimlik, aidiyet ya da statünün oluşturduğu temel unsurlardan meslek, erkeği ön plâna çıkarmaktadır. Başka bir deyişle güç onun elindedir. Güç denilen para, karar verme yetkisi, karakteri yönlendirme vb. açıdandır. "Masumiyet Müzesi"nde Kemal isteseydi Füsün ile evlenir, Sibel ile nişanlanmazdı. Kemal, Füsün'ün çok istediği oyunculuk mesleğini icra etmesini eşi Feridun ile bir olup engellemezdi. "Sessiz Ev"de eczacının kadın olduğu ancak romanın sonunda fark edilir. Sanki hep eşi eczacıymış gibi algılanır ki kadının profesyonel meslek sahibi olması şaşırtıcılıkla birlikte verilir. "Kara Kitap"ta arabasını eşine, daha doğrusu eşinin sevgilisine, kaptıran kadın, meşru olmayan meslek sahibidir ve erkeklere pek güvenmez. Buna rağmen, yine de erkek meslek sahipli kişilerden destek beklemektedir. "Kar"da kızların intiharının önlenmesini sağlamayı hedefleyen çalışmalarda kadın görevli olup olmadığını bir kontrol etmelisiniz. Kadının adına karar veren bir mekanizma söz konusudur. "Kafamda Bir Tuhaflık"ta Mevlut karısının çalışmasını istememektedir. Bunun karşılığında karısının verdiği cevaba rağmen yine de

Orhan Pamuk Kurgusalında Cinsiyet: Kadın, Erkek, Çocuk Karakterlerin...

çalışamaması yoğurtçu, pilavcı, dondurmacı ve bozacı Mevlut'u karar mercii yapar:

“Rayiha kaşlarını çattı: ‘Ben de yapabilirim gündelikçilik,’ dedi gururla. ‘İnsan namusuyla çalışıyorsa bu günah mıdır?’ ‘Bakalım ben izin veriyor muyum?’ dedi Mevlut. ‘Aslında ben evde hem gündelikçi, hem hizmetçi, hem üç tekerlekli lokantanın ahçısı ve hem de bozacının mutfağı olarak çalışıyorum,’ dedi Rayiha gülümseyerek. Mevlut'a döndü: ‘Ver bakalım bana noter huzurunda bir kâğıt, yoksa grev yaparım. Kanunda yeri var.’ ‘Kanun dese ne yazar, demese ne yazar. Bizim evin içine devlet karışamaz!’ diye efelendi Mevlut.” (Pamuk, 2016:218)

Orhan Pamuk'un kurguya dayalı metinlerinde kadın karakterler rol alır ancak güç, kimlik ve statüsel anlamda kadında pek değildir. Bu tezimizi Orhan Pamuk da 2018 yılında yapılan bir röportajında destekler:

“İlk kitaplarımda kadın kahramanlarımla kendimi yeterince özdeşleştiremedim, ama o zaman hayata bakışım da o kadar olgun ve zengin değildi. Ben de hayatı daha az tanıyordum. Bu eksikliği hissettim, eleştirildim, hak da verdim. Kırkımdan sonra, belki hayatı ve kadınları daha çok tanıdıktan sonra, artık kendi hayatımı, kendi çevremi, Nişantaşı'ndaki orta sınıf, laik, Batılılaşmış burjuva çevreyi anlatmaktan da sıkıldım. Kendi dışıma yalnızca sosyal olarak, çevre olarak çıkayım değil de kendi cinsimin dışına da çıkayım, dünyayı daha çok kadınların gözünden anlatayım, dedim.” (Ahmedov, 2018:8)

3. Her Kurguya Dayalı Metnin Cinsiyete Dayalı Meslek Kullanım Sıklığı ve Birbirine Oranı

Aşağıdaki bölümlerde her bir romanın ayrı ayrı sayısal verilerle değerlendirilmesi ayrıntılı şekilde sunulacaktır. Bu verilerin daha detaylı incelenebilmesi için hazırladığımız yüksek lisans tezine bakılabilir. (Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bakınız Yanaray Baba, 2019)

3.1. Benim Adım Kırmızı

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %93,85, kadın karakterlerde %1,87, çocuk karakterlerde ise %4,18'dir. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %91,03, kadın karakterlerde %4,04, çocuk karakterlerde ise %4,48'dir (%0,09 ve benzersiz kullanım sayısında %0,45). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 223 meslekten 203'ü erkek, 10'u çocuk, 9'u kadın meslektir. 1 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. Cinsiyeti belirsiz kullanımdan kastımız erkek ve kadın için de kullanılmış olabileceğidir. (Yanaray, 2019:761-762)

Bu oranlara bakıldığında erkek karakterlerin yoğun olarak kurguda kullanılmış olduğu gözlemlenir. Her bir karakter bir mesleği temsil etmektedir. Meslek sayısının çokluğu ve kullanım sıklığı göz önünde bulundurulduğunda erkek karakter ve meslek sayısının fazla olduğu görülür. Bir dönem romanı olan "Benim Adım Kırmızı"da kadının daha çok ev işleriyle meşgul olması doğal karşılanır bir durumdur ve bu da kurguda kendisine yer bulur. Kadın daha çok hizmet sektöründe kendisini gösterir. Görsel sanatlara dayalı bir kurgu olması ile de ayrıca dönemin eğitim anlayışı hakkında fikir sahibi olunabilir. Çocuk meslek sayısının kadın karakter ve meslek sayısından fazla olması usta çırak ilişkisiyle çocukların çalışma hayatına, başka bir deyişle sosyal hayata adım attırıldıkları görülür.

3.2. Beyaz Kale

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %98,18, kadın karakterlerde %0,64, çocuk karakterlerde ise %1,09'dur. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %92, kadın karakterlerde %3, çocuk karakterlerde ise %4'tür. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir (%0,09 ve benzersiz kullanım sayısında %1). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 100 meslekten 92'si erkek, 4'ü çocuk, 3'ü kadın meslektir. 1 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:763-764)

Bu roman da dönem romanıdır. Karakterlerin seçimi yine kurgunun geçtiği zamanla doğru orantılı gerçekleşmiştir. Erkek karakter sayısı meslek sayısıyla doğru orantılıdır ve ağırlıklı olarak görülür. Kadın yine arka plândadır ve daha çok hizmet sektörüyle ilişkilidir. Meşru olmayan meslek icracısı olarak da görülür. Konu itibarıyla çocuk meslekler de çıraklık anlayışıyla sosyal hayata adapte edilir ancak bu kurgu sanat ve zanaata dayalı olmadığı için "Benim Adım Kırmızı"daki gibi bir orana sahip değildir. Dolayısıyla meslek seçimi ve karakterin betimlenmesi, kurguyu oluşturan olay, kurgunun geçtiği dönem kadar etkilidir.

3.3. Cevdet Bey ve Oğulları

Orhan Pamuk Kurgusalında Cinsiyet: Kadın, Erkek, Çocuk Karakterlerin...

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %90,96, kadın karakterlerde %6,27, çocuk karakterlerde ise %0,41'dir. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %86,40 kadın karakterlerde %7,20 çocuk karakterlerde ise %1,20'dir. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir ve sayısı bu romanda diğer romanlara göre daha fazladır (%2,35 ve benzersiz kullanım sayısında %5,20). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 260 meslekten 216'sı erkek, 3'ü çocuk, 18'i kadın meslektir. 13 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:764-765)

Bu roman üç dönem romanıdır. Karakterlerin seçimi yine kurgunun geçtiği zamanla doğru orantılı gerçekleşmiştir. Erkek karakter sayısı meslek sayısı ile doğru orantılıdır ve ağırlıklı olarak görülür. İlk bölümde Osmanlı Dönemi işlendiği için kadın ve çocuk meslekler pek gözlenmez. İkinci ve üçüncü dönemin işlendiği bölümlerde ise çocuk çok olmasa da kadın kendisini diğer dönem romanlarına göre daha fazla hissettirir. Hizmet sektörüyle birlikte profesyonel mesleklerde de okurun karşısına çıkartılır. Kadın sosyal hayat içinde kendisine daha fazla yer bulur. Burada bir diğer husus cinsiyeti belli olmayan meslek sayısındaki artıştır. Bazı meslekler, kadına ya da erkeğe atfedilmeden işlenmeye başlanır. Kurgunun işlendiği zaman ve onun değişimiyle kurgudaki karakterlerin sosyal hayatında, olaylara bakış açılarında değişim meydana gelir.

3.4 Gizli Yüz

Bu kurguya dayalı metinde kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %97,28, kadın karakterlerde %1,91, çocuk karakterlerde ise %0,27'dir. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %84, kadın karakterlerde %6 çocuk karakterlerde ise %4'tür. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir ve sayısı bu romanda diğer romanlara göre daha fazladır (%0,54 ve benzersiz kullanım sayısında %6). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 51 meslekten 42'si erkek, 2'si çocuk, 3'ü kadın meslektir. 3 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:766-767)

Bu senaryo şeklindeki metin, sayfa sayısı açısından diğer kurguya dayalı metinlere göre çok daha azdır. Metindeki tüm karakterler meslekleriyle imlenir. Erkek karakter sayısı yine fazladır. Kadın ise ana karakter dışında pek görülmez. Bir kadının bir adamı arayışı ve o adamı bulmak için tuttuğu adamın üstünden yürürken ilerleyen arayış izleği İstanbul dışında geçmektedir. Erkek sayısının fazla olması, kurgunun betimlendiği sosyal çevre ile ilişkili olabilir.

3.5. Hatıraların Masumiyeti

Bu kurguya dayalı metinde kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %77,19, kadın karakterlerde %14,04, çocuk karakterlerde ise %0'dır. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %67,65, kadın karakterlerde %20,59 çocuk karakterlerde ise %0'dır. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir ve sayısı bu romanda diğer romanlara göre daha fazladır (%8,77 ve benzersiz kullanım sayısında %11,76). Cinsiyete göre meslek kullanım

sayısı ise toplam 35 meslekten 23'ü erkek, 7'si kadın meslektir. Çocuk meslek kullanılmamıştır. 4 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:767-768)

Bu metin de görsel ağırlıklıdır. Anlatı belgesel kıvamında yazılmıştır. Tıpkı “Gizli Yüz” gibi oldukça kısa bir metindir. “Masumiyet Müzesi”nde görülen ve arka plânda tutulan Füsün'un komşusu ve arkadaşı Ayla, burada ana karakter olur. Kemal karakteri “Masumiyet Müzesi”nde Füsün ile Ayla'nın görüşmesini pek istememiştir. Ama Füsün'un dert ortağının Ayla olduğu bu metinde görülür. Füsün'un bilinmeyen duygusal yönleri Ayla karakteri üzerinden Orhan Pamuk, belgeseli çeken yönetmen ile sorularla aktarılır. Değişen İstanbul taksi şoförü ve Ayla üzerinden aktarılır. Bu sebeple çocuk meslek kullanılmamıştır. Erkek meslek ve karakter sayısı fazladır ama kadın sayısı diğer kurguya dayalı metinlere göre artış gösterir.

3.6. Kafamda Bir Tuhaflık

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %88,60, kadın karakterlerde %4,88, çocuk karakterlerde ise %2,19'dur. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %83,10, kadın karakterlerde %7,32, çocuk karakterlerde ise %3,38'dir. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir (%4,33 ve benzersiz kullanım sayısında %6,20). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 355 meslekten 295'i erkek, 12'si çocuk, 26'sı kadın meslektir. 22 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:769-770)

Roman uzun bir zaman dilimini işlemektedir. Bu süreç içinde darbeler, değişen şehir ve insanlar üç kuşak üzerinden işlenir. Erkek karakter ve meslek sayısı yine ağırlıktadır. Kadın kurguda sosyal hayatın içinde aktif rol pek almaz. Aldığında da daha çok hizmet sektöründe gözlemlenir. Kadının çalışabilmesi için eşinden izin alması gerekmektedir. Hal böyle olunca ancak üçüncü kuşakta kadın profesyonel meslek sahibi olabilecektir. Mevlut'un büyük kızı buna örnektir. Dönemdeki eğitin anlayışı ve sosyoekonomik durum çocukların okumasına pek izin vermemektedir. Usta çırak ilişkisi kurarak eğitim almaları sonucu iş sahibi olma ve hayata (kurguya) katılma süreci kitapta sıklıkla görülür. Burada sınıf farklılıkları da işlenir. Okuyamayan çocuklar çalışınca kurguda direkt aktif sosyal unsur olarak görülür. Bu sebeple de çocuk karakter sayısı fazladır. Kurgunun çatışma unsurlarından biri olan sınıf farklılıkları bu şekilde de izlenebilmektedir. Hizmet sektörü ve özellikle satış, pazarlama ön plâna çıkartılınca kimliği belirsiz meslekler de gözlemlenir.

3.7. Kar

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %90,71, kadın karakterlerde %5,39, çocuk karakterlerde ise %0,65'tir. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %82,49, kadın karakterlerde %10,12, çocuk karakterlerde ise %3,11'dir. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir (%3,25 ve benzersiz kullanım sayısında %4,28). Cinsiyete göre

Orhan Pamuk Kurgusalında Cinsiyet: Kadın, Erkek, Çocuk Karakterlerin...

meslek kullanım sayısı ise toplam 257 meslekten 212'si erkek, 8'i çocuk, 26'sı kadın meslektir. 11 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:770-771)

Bu kurguda da erkek karakter ve meslek sayısı fazladır. Ancak önemli bir fark görülmektedir. Kurgu, Anadolu'nun doğusunda, karla kendisini dışarıya kapatmış bir şehirde geçmektedir. Beklenen, diğer kurgusal metinlerdeki gibi kadının sosyal hayata adım atmamasıdır. Bir biçimde doğrudur. Kadın sayısal veri olarak erkeğe göre daha az kullanılmıştır. Ancak diğer kurguya dayalı metinlere oranla kadın bu kurguda daha aktiftir. Evinin geçimini sağlamak için hizmet sektöründe, satış ve pazarlama sektöründe, el işi vb. işlerde haneye destek vermektedir. Yasal olmayan işlerde de çalıştığı gözlemlenir ancak bu, yazarın tüm kurguya dayalı metinlerinde de gözlemlenen meslektir. Profesyonel alandaki mesleklerde de kadın görülür. Çocuk meslek ve karakter, kadın ve erkek meslekler ve karakterlere göre daha az gözlenmiştir.

3.8. Kara Kitap

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %88,48, kadın karakterlerde %5,08, çocuk karakterlerde ise %1,16'dır. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %80,72, kadın karakterlerde %7,46, çocuk karakterlerde ise %4,37'dir. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklerle aittir (%5,28 ve benzersiz kullanım sayısında %7,46). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 389 meslekten 314'ü erkek, 17'si çocuk, 29'u kadın meslektir. 29 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:772-773)

Bu roman erkek ağırlıklı bir romandır. Şehrin karanlık taraflarının anlatımı, sokak betimlemeleri ve anlatılan hikâyelerin detayları ile yasal olmayan işler, hizmet sektörü, satış ve pazarlama alanlarındaki meslekler ağırlıklı olarak kullanılır. Bunlarla da kadın, erkek, çocuk karakterlerin yoğun olduğu bir dünya yansıtılır. Yazarlık ve yazmaya dayalı meslekler kurgunun temelini oluştururken bu meslek erkekler dünyasına ait bir meslek çeşidi olarak görülür. Yazarlık ayrıca arayış izleğinin bir yansımasıdır. Galip bir kadını, sevdiğini ararken kendine döner, kendini arar ve yazar olur. Avukat ve karısına âşık Galip, kendisini arayıp yazarlıkta bulan Galip'e dönüşür:

“Bu dönemde yazılan ve kadınların arayış içindeki erkek karakterlere fon oluşturduğu romanlarda, bağlanmak artık zaten olanaksız hale gelmiştir; arayış teması ve döngüsel kurgular popülerleşir. Orhan Pamuk'un 'Kara Kitap'ında (1990) Galip'in kayıp karısı Rüya'nın peşine düşerek başlayan arayışı, sonunda müphem

bir kendini arama hikâyesine dönüşür.” (Günay-Erkol, 2019:37)

Kadın, profesyonel meslekler başta olmak üzere pek çok mesleki alanda erkek karakterlerin gerisinde kalmaktadır. Çocuk karakterler de karanlık dünyanın anlatımında betimleme vb. şekilde gözlemlenir.

3.9. Kırmızı Saçlı Kadın

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %88,46, kadın karakterlerde %2,33, çocuk karakterlerde ise %5,90'dır. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %77,03, kadın karakterlerde %8,78, çocuk karakterlerde ise %3,38'dir. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir (%3,31 ve benzersiz kullanım sayısında %10,81). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 148 meslekten 114'ü erkek, 5'i çocuk, 13'ü kadın meslektir. 16 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:773-774)

Romanın başlığından ana karakterlerine ilk fikir kadının erkeğe denk düşeceğine dairdir. Ancak bu kurguda başlıkla ilgisi olmadan kuyucu ustalığı üzerinden yürüyen yazarlık ve hikâye anlatıcılığıyla birleşen, oradan da mühendislik ve ticaret sektörüne giden yolda erkek karakter sayısının fazlalığı ile karşılaşılır. Kadın yaratıcı sanatlar ile ilgili mesleklerde daha fazla görülür. Kırmızı saçlı kadın buna örnektir. Çocuk karakterler usta çırak eğitim anlayışı ile ilgili olarak kullanılmıştır.

3.10. Masumiyet Müzesi

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %76,92, kadın karakterlerde %14,02, çocuk karakterlerde ise %0,79'dur. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %77,22, kadın karakterlerde %11,39, çocuk karakterlerde ise %1,58'dir. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir (%8,27 ve benzersiz kullanım sayısında %9,81). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 316 meslekten 244'ü erkek, 5'i çocuk, 36'sı kadın meslektir. 31 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:775-776)

Erkek karakter ve meslek sayısı yine fazladır. Bu kurguda kadın kurguya daha katılımcı olarak eklenmiştir. Kadının sosyal hayata, çalışma hayatı şeklinde girişi çokça olmasa da fark edilir oranda artışı ile gözlemlenir. Hizmet sektöründe, satış ve pazarlama alanında kadın da kendisini göstermektedir. Yüksek sosyal tabakada gözlemlenen kadın karakterler çalışma hayatında değilse de olayın akışını sağlamada kendisini gösterir. Kadın karakterler, işlevsel değildir. Profesyonel meslek kategorisinde kadınlar, diğer kurguya dayalı metinlere göre fazlaca görülür. Cinsiyeti belirsiz meslek sayısı bu kurguda daha fazladır. Çünkü kurgunun son zamanları, yakın zaman diliminde (2000'lerde) geçer. Bu da mesleklerin kadın ya da erkek için ayırımının önemli olmadığına bir göstergesi olur.

3.11. Sessiz Ev

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %83,01, kadın karakterlerde %7,97, çocuk karakterlerde ise %1,65'tir. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %83,83, kadın karakterlerde %7,78, çocuk karakterlerde ise %2,99'dur. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir (%7,37 ve benzersiz kullanım sayısında %5,39). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 167 meslekten 140'ı erkek, 5'i çocuk, 13'ü kadın meslektir. 9 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:776-777)

Bu roman baba, oğul ve torunlarının anlatıldığı, onların içlerinde buldukları toplumu nasıl kalkındırabileceklerini düşündükleri ve bununla ilgili meslekleri icra ettikleri kurgudur. Erkek meslek sayısı ön plândadır. Yazmak ve yazmaya dair meslekler, yöneticilikle ilgili meslekler, hizmet, satış ve pazarlamaya dayalı meslekler erkek ağırlıklıdır. Kadın sosyal hayatta kendisini pek göstermez. Sadece pozitivist felsefenin işlenmesi, Doğu-Batı çatışmalarının ve sınıf farklılıklarının işlenmesinde araç olur kadın. Ayrıca eczacılık gibi sağlık sektöründeki bir mesleğin okuyucuya kadın tarafından yapıldığı bilgisi kurgunun sonlarına doğru verilir. Sanki onu da hep erkek yapıyormuş izlenimi verilir. Kadınların ağırlıklı görüldüğü meslekler ve karakterler hizmet sektörü, satış ve pazarlama alanıyla ilgili mesleklerdir. Çocuk karakterler kurguda ciddi bir rol oynamaz.

3.12. Yeni Hayat

Bu romanda kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %85,16, kadın karakterlerde %3,50, çocuk karakterlerde ise %1,87'dir. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %80,43, kadın karakterlerde %7,23, çocuk karakterlerde ise %5,11'dir. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir (%9,46 ve benzersiz kullanım sayısında %7,23). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 235 meslekten 189'u erkek, 12'si çocuk, 17'si kadın meslektir. 17 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:778-779)

Arayış romanıdır. Okunan kitap ile kurgu dünyasıyla reel dünya arasındaki ayrımı yapamayan bir gençliğin kendisini, isteklerini arayışı kurgulanır. Yazma üzerine olan mesleklerin ağırlıklı olduğu meslekler ön plândadır. Arayışın somut hâli yol ile gerçekleşir. Bu yolda otobüslerin şoförleri, muavinleri, otobüs duraklarındaki satış ve pazarlamaya dayalı meslekler, kopyalanan kitabın peşine düşülmesi sırasındaki araştırmacılar, güvenlik görevlileri vb. bu meslekler kurgunun oluşum ve gelişiminde ciddi rol oynar. Bu meslekler de kurguda daha çok erkek karakterlere yüklenmiştir. Böylece kurguda yine erkek karakter sayısı fazla olur. Kadın karakterler daha çok hizmet sektöründe, satış ve pazarlama alanında çalışırken görülür.

4. Tüm Kurguya Dayalı Metinlerin Cinsiyete Dayalı Meslek Kullanım Sıklığı ve Birbirine Oranı

Orhan Pamuk'un kurguya dayalı tüm metinlerinde kullanılan meslek kullanım sıklığı erkek karakterlerde %89,56, kadın karakterlerde %4,89, çocuk karakterlerde ise %2'dir. Benzersiz meslek kullanım sıklığı oranı ise erkek karakterlerde %82,57, kadın karakterlerde %7,92, çocuk karakterlerde ise %3,29'dur. Kalan değerler de cinsiyeti belirsiz mesleklere aittir (%3,55 ve benzersiz kullanım sayısında %6,22). Cinsiyete göre meslek kullanım sayısı ise toplam 2524 meslekten 2084'ü erkek, 83'ü çocuk, 200'ü kadın meslektir. 157 tane de cinsiyeti belirsiz meslek kullanılmıştır. (Yanaray, 2019:780-781)

Meslekler konulu hazırladığımız yüksek lisan tezimizde bu oranların hepsi daha detaylı, grafikler ve tablolarla birlikte belirtilmiştir. Meslek sayısı bir anlamda karakterlerini mesleklerle birlikte değerlendiren Orhan Pamuk'un kurguya dayalı metinlerinde ön plâna çıkan bir özelliktir. Ama bunların cinsiyet üzerinden değerlendirilmesi ve sonucun ne çıkacağı tamamen çalışma sırasında değerlendirilerek ortaya çıkmıştır. Kadın, erkek, çocuk karakterler net biçimde belirtilir. Ancak bir de cinsiyeti belli olmayan meslekler söz konusudur. Bunlar bazen erkek-kadın bazen de erkek-çocuk belirtilmeden ifade edilen karakterler için kullanılmıştır. Bazen kurguda mesleği belirgin bir biçimde işaretlememiştir.

Sonuç

Yukarıdaki sayısal verilerden de anlaşılacağı üzere meslekler ve onların cinsiyete göre kullanım oranı kurgusal metne göre değişim göstermektedir. "Cevdet Bey ve Oğulları" dönem romanı ve süreç romanıdır. İlk dönemde (bölümde) kadın mesleklerin az sayıda olması normal karşılanır. Çünkü o dönemlerde kadının sosyal hayatta pek görüldüğü söylenemez. İkinci ve üçüncü bölümde kadının artık statü edindiği zaman dilimi olmasına rağmen erkek meslek sayısı fazladır. "Sessiz Ev"de de kadın ve çocuk meslek sayısı azdır. Erkek meslek çoğunlukta kullanılmıştır. "Beyaz Kale" ve "Benim Adım Kırmızı" dönem romanı olduğu için kadın arka plândadır ve onlara az da olsa yüklenen meslekler hizmet amaçlı mesleklerdir. Yine erkek odaklı meslekler ağırlıktadır. Güç dengesi, statü ibresi erkeğe dönüktür. "Kara Kitap"ta yine erkek meslekler yoğunlukta kullanılmıştır. Kadın ve çocuk meslekler karanlığın ve arka sokakların betimlenmesi için araç olarak kullanılmıştır. Arayış izleğinin destekleyicisi olurlar. "Yeni Hayat"ta ise erkek yine ağırlıktadır. Kadın ve çocuk meslek sayısı daha da azalır. Bu kurgu daha çok yollarda geçtiği için hareketli mekânlarda otogar, otobüs vb. geçmesi ve daha çok bayi gibi satışa dayalı mesleklerin ön plâna çıkması sebebiyle erkek mesleklerin ağırlıkta kullanıldığı görülür. Bu durum kadının toplumsal statüsünün de göstergesi olur. "Kar"da ise tam tersi biçimde yine erkek mesleklerin fazla olmasının yanı sıra kadın meslek sayısında artış gözlemlenir. Kadının bir şekilde sosyal hayata sokulmaya çalışılması, ekonomide destekçi karakterler olarak görülmesi ile diğer kurgusal metinlere göre farklı bir özellik gösterir. "Masumiyet Müzesi"nde sınıfsal ayrımların yansıtılması yönüyle hizmet sektöründe sıklıkla görülen meslek kadınlardadır. Ayrıca sahne sanatlarıyla ilgili mesleklerin de kurguda ciddi rolü olduğunu görürüz ki bu durum kadın meslek sayısının da artmasına sebep olmuştur. Ancak erkek meslek sayısı yine fazladır.

Orhan Pamuk Kurgusalında Cinsiyet: Kadın, Erkek, Çocuk Karakterlerin...

“Kırmızı Saçlı Kadın”da da sahne sanatlarıyla ilgili meslekler ön plânda olmasıyla kadın meslekler görülür. Ancak kadın profesyonel mesleklerle çok da ön plâna çıkmaz. “Kafamda Bir Tuhaflık”ta ise kırsal kesimden gelen karakterlerin hayata ve kadına bakış açılarıyla kadının sosyal hayattaki yerinin evi olması anlayışı görülür. Kadın profesyonel mesleklerden ziyade satış ya da hizmet sektöründe görülür. Erkek meslek yoğunluğu burada da mevcuttur. Senaryo ve anlatı belgesel metinler olan “Gizli Yüz” ve “Hatıraların Masumiyeti”nde ise erkek mesleklerin fazlalığı görülür. Kadın arayışı sembolize eder ve bunun için daha çok araç olur.

Gücün daha çok erkekte olması, kadının her zaman erkek mesleklerin gerisinde kalması sayısal verilere dayandırılarak elde edilen bir sonuçtur. Kadınların tüm metinler için kullanım sıklığı %5’in altındadır. Metinlerde cinsiyeti belli olmayan meslekler vardır ki onlar hem erkek hem de kadınlar için kullanılabilen özellikle de bu anlamda cinsiyetin belirtilmediği mesleklerdir. Tüm metinlerde de mevcuttur. %4’e yaklaşan bir kullanımla azımsanmayacak bir oran oluşturur.

Bu sayısal veriler ve okumalar sonucunda çeşitli görüşler ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan birincisi her bir karakter mesleğiyle birlikte kabul edilmiştir. İkincisi bu meslekler sahip oldukları cinsiyete göre farklı fonksiyonlar üstlenmiştir. Üçüncüsü ise karakterlerin statüleri, güçleri, iç çatışmaları, bireyin toplumla çatışması, aidiyet, kimlik gibi sosyolojik sorun ve olguların anlatımında meslekler kadar bu mesleklerin cinsiyete göre ilişkilendirilmesi önemli etken oluşturmuştur. Sonuncusu ise kadın, çocuk ve erkeğe toplumsal bakış açısının kurgusal dünyada da gerçek hayatla ilintili olabileceği fikrini somutlamıştır.

Eserler, yazarın, yazarın içinde yaşadığı toplumun bakış açısını yansıtır ya da yansıtabilir. Bu durumda yapılan bu çalışma mesleğin toplumsal yaşantı, kavram, durum ve olguların yansımaları olabileceği ve bunun eserde cinsiyet kavramıyla da doğrudan ilişkili olacağının göstergesi olmuştur. Cinsiyet de meslek kadar sosyolojik değerlendirme içinde yer alır. Edebiyat sosyoloji ile doğrudan ilişkili olduğu için meslek ve cinsiyet açısından Orhan Pamuk’un kurguya dayalı metinlerinde değerlendirme yapılmasıyla onun eserlerinde statü, kimlik, sosyoekonomik ve sosyokültürel açıdan da inceleme yapılmasını sağlamış, konuya farklı bir açıdan bakılmıştır.

Kaynakça

Ahmedov, R., (2018, Eylül-Ekim), Orhan Pamuk: Şimdi yazdığım Veba Geceleri de biraz Doğu-Batı romanıdır, *Kitap-lık*, S:199, s. 8.

Devellioğlu, F., (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları.

Prof. Dr. Ecevit, Y., Yard. Doç. Dr. Karkıner, N., (2011), *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Prof. Dr. Eren, H., Prof. Dr. Tekin, T., Doç. Dr. Gözaydın, N., Doç. Dr. Zülfiyar, H., (1988). *Türk Dil Kurumu Yayınları Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Freud, S., (2019), *Cinsellik Üzerine*, Çev. A. Avni Öneş, İstanbul, Say Yayınları.

- Günay-Erkol, Ç., (2019, Ekim-Kasım), Demir Adamların Toplumsal Cinsiyeti, *Notos*, S:78, s 37.
- Pamuk, O., (2016). *Sessiz Ev*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2016). *Kara Kitap*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2016). *Benim Adım Kırmızı*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2016). *Kafamda Bir Tuhafluk*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2017). *Cevdet Bey ve Oğulları*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2017). *Beyaz Kale*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2017). *Yeni Hayat*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2017). *Kar*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2017). *Masumiyet Müzesi*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2017). *Kırmızı Saçlı Kadın*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2017). *Gizli Yüz*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O., (2017). *Hatıraların Masumiyeti*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Russell, B., (1983). *Evlilik ve Ahlak*, Çev. Vasıf Eranus, İstanbul, Say Yayıncılık.
- Doç. Dr. Vatandaş, C., (2011, Eylül), Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı, *Sosyoloji Konferansları*, S:35, s. 29-56.
- Yanaray Baba, S., (2019, Mayıs), *Orhan Pamuk'un Kurguya Dayalı Metinlerinde Meslekler*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.